

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากการศึกษาเชิงลึกการเรียนการสอน e-learning ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอน e-learning เป็นลำดับมาอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการเพื่อให้แข่งขันในระดับประเทศได้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากลตามอัตลักษณ์ โดยการพัฒนาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยเปิดชั้นนำ ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยและเหมาะสม เข้ากับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2556-2570)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเชิงลึกการจัดการเรียนการสอน e-learning ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์สถานภาพ จากข้อมูลงานวิจัยของวลัยวัชร ชัยบุตรและพัชรา อิงคนินันท์ (2558) ปรากฏว่ามีประเด็นปัญหาที่สำคัญที่จำเป็นต้องมีการวิจัยต่อเนื่องเพื่อหาแนวทางการออกแบบและสร้างรายวิชา e-learning หรือ Online Learning ที่เหมาะสม เอื้อประโยชน์กับผู้เรียน และนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลของประเทศในอนาคต ประเด็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องมีการวิจัยศึกษา และทดลองเพื่อนำผลการวิจัยไปบุกเบิกการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนทางไกลเพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป สำหรับวิธีการศึกษาทางไกลในโลกปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้ (1) ทฤษฎีการศึกษาทางไกลและทฤษฎีการเรียนรู้ (2) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (3) เทคโนโลยีกับการเรียนทางไกล (4) การออกแบบและสร้างรายวิชา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ในแต่ละประเด็นโดยสรุปรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ทฤษฎีการศึกษาทางไกล และทฤษฎีการเรียนรู้

วิวัฒนาการและ แนวคิดทฤษฎีการเรียนแบบใหม่ ๆ ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับโดยนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหัวก้าวหน้า ทั้งนี้เพื่อปิดช่องว่างหรือจุดอ่อนของกรอบทฤษฎีการเรียนรู้แบบเดิม เช่นจาก Behaviorism ไปสู่ Cognitivism, Constructivism, and Connectivism และ Heutagogy (Anderson, 2007)

แนวคิด **Cognitivism** ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อจะช่วยพัฒนาการเรียนของผู้เรียนโดยการพัฒนาการรับรู้การเข้าใจในกระบวนการเรียนที่จะส่งผลต่อความจำ (Recognition) การวิพากษ์วิจารณ์ย้อนกลับ (Reflection) การสร้างความเข้าใจกับสิ่งที่เรียน (Encoding) การจัดกลุ่มแนวคิดที่ได้จากการเรียน (Chunking) การพัฒนาความจำระยะยาว (Long-term Memory: LTM) ซึ่งนักการศึกษาทางไกลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและออกแบบสื่อการเรียนการสอนทางไกลได้เป็นอย่างดี (Driscoll, 1994)

แนวคิด **Connectivism** เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาในช่วงระยะเวลาที่เทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลมีบทบาทสำคัญต่อผู้คนในสังคม และได้รับการพัฒนาจาก George Siemens ซึ่งให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยี ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายองค์ความรู้ที่มีอยู่หลากหลาย

แนวคิด **Heutagogy** เป็นกรอบทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในยุคข่าวสารข้อมูลเช่นกัน ทฤษฎีนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นในประเทศออสเตรเลียโดย Hase and Kenyon (2000) Heutagogy มีความหมายจากภาษากรีกว่า “ตนเอง” และมีความหมายว่าการจัดการการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้สอน แนวคิดหลักอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะเป็นผู้บริหารจัดการและพัฒนาตนเองในสิ่งที่กำลังเรียน ผู้เรียนต้องรู้ว่าจะเรียนอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ผู้เรียนต้องรู้แนวทางการในการใช้นวัตกรรมที่เป็นทักษะสำคัญที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวตนของผู้เรียน โครงสร้างสิ่งแวดล้อมของชุมชน และลักษณะงานที่ตนรับผิดชอบ (Anderson, 2007)

หากพิจารณาจากแนวคิดและหลักการดังกล่าวของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ก็ถือได้ว่ามหาวิทยาลัยดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลภายใต้หลักการของ “Theory of Industrialization” (Saba, 2003) ที่เป็นทฤษฎีการศึกษาทางไกลในยุคเริ่มต้น ที่กล่าวถึงวิธีการเรียนทางไกลที่เปรียบได้กับสายการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม โดยการใช้กลุ่มคน ทำในลักษณะ ทีมผลิต นั่นเอง โดยเปรียบเทียบการผลิตเอกสารการสอน เหมือนคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนั้นแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีนี้ยัง มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนโดยผ่านคลังข้อสอบ ทั้งนี้เพื่อใช้กับนักศึกษาจำนวนมาก และเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยภายใต้แนวคิดทฤษฎีการศึกษาทางไกลภายใต้กรอบทฤษฎีนี้

ประเด็นที่ 2 การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ข้อมูลจากแผนพัฒนาแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2556-2570) ดังกล่าวระบุชัดเจนถึงการให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอน e-learning อย่างไรก็ตามการนำนโยบายไปสู่การ

ปฏิบัติเหมือนจะไม่ได้กำหนดแนวทางไว้อย่างชัดเจน เป็นหลักการซึ่งเป็นที่ ยอมรับโดยทั่วไปว่าการนำนโยบาย ไปสู่แนวทางปฏิบัตินั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนำทฤษฎีและวิธีการของการศึกษาทางไกลมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบระบบการเรียนการสอน ตลอดจน การออกแบบและสร้างรายวิชา แนวทางปฏิบัติดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่า ที่ระบบการศึกษาทางไกลนั้นจะส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด การเรียนรู้ และการสร้างความรู้ได้อย่างไร เกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนแนวทางดังกล่าว การยึดหลักการของ ทฤษฎีการศึกษาทางไกลจะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยแนะแนวทางการพัฒนาระบบและ กระบวนการเรียนทางไกลที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์เชิงลึกสถานภาพการเรียนการสอน e-learning ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชโดย วลัยวัชร ชัยบุตรและพัชรา อิงคนินันท์ (2558) ระบุถึง ประเด็นสำคัญที่กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อคิดเห็น และส่งผลต่อการออกแบบและสร้างรายวิชาให้บรรลุผลสำเร็จ คือขั้นตอนการนำนโยบาย มาปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเห็นว่าควรมีการกำหนดกรอบในการทำงาน กำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละ ฝ่าย และกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมีความต้องการที่ชัดเจนในวิธีการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบและสร้างรายวิชา นอกจากนี้ระบบหรือกระบวนการที่เป็นผลมาจากการกำหนด นโยบายนั้น ผู้บริหารควรจะเป็นกลุ่มที่สำคัญในการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนและผลักดัน กระบวนการเรียน การสอน e-learning ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากกว่านี้ จะต้องทำให้บุคลากรที่ ปฏิบัติงานมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงกัน ความเข้าใจในระบบ หลักการและความชัดเจนของ แนวปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอน e-learning จะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายใน หรือภายนอกมหาวิทยาลัย บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน e-learning และกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ใน ประเทศ พื้นที่ห่างไกลหรือต่างประเทศ มีความจำเป็น ต้องเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้น ตลอดจนหลักการ และความ ชัดเจนของแนวทางปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอน e-learning

ประเด็นที่ 3 เทคโนโลยีกับการเรียนทางไกล

ปัจจุบันถึงแม้ว่า มสธ.จะได้มีการนำเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่มาใช้ โดยเฉพาะกับการเรียนการสอน e-learning หากแต่ว่าการเรียนการสอน e-learning ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะสื่อเสริมเหมือนสื่อวิทยุโทรทัศน์ วิดีทัศน์ นั่นคือการใช้สื่อ e-learning ดังกล่าวเป็นเพียงช่องทางส่งเนื้อหาไปยังผู้เรียนนั่นคือเนื้อหาเดียวกัน แต่ สามารถส่งผ่านได้หลายสื่อ (Rodchompoo, 2012) เป็นการออกแบบและพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลซึ่งนำมาซึ่ง การสิ้นเปลืองงบประมาณอย่างไม่สมเหตุผล อันที่จริงแล้ว e-learning หรือ Online Learning มีศักยภาพที่จะ ใช้เพื่อกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาทางไกลได้อย่างเต็มรูปแบบ หากมีการนำระบบ e-learning ซึ่ง

เป็นนวัตกรรมทางการเรียนการสอนนั้นมาใช้เพื่อกระบวนการเรียนการสอนอย่างแท้จริงแทนที่จะใช้เป็นเพียงช่องทางเพื่อส่งผ่านเนื้อหา (Clark, 1983) การเรียนการสอน e-learning มีศักยภาพที่จะใช้เพื่อแสดงตัวอย่างประเด็นที่มีความสลับซับซ้อน ใช้เป็นเครื่องมือในการนำเสนองาน ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียน e-learning ทั้งหมดทั้งหมดดังกล่าวจำเป็นต้องมีการประเมินผลซึ่งมีหลายทางเลือก แน่ใจว่านักการศึกษาที่ออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์หรือ e-learning นั้นมีพันธกิจทางวิชาชีพที่จะต้องประเมินและตัดสินใจว่าจะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนลักษณะใด จะเป็นไปในลักษณะจัดระบบและรวบรวมข้อมูลงานเขียนอย่างง่าย สำหรับผู้เรียนให้จดจำหรือจะอยู่ในลักษณะส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนเพื่อที่มุ่งเน้นการแก้ต้นตอของปัญหาที่สลับซับซ้อนและขาดการวางโครงสร้างที่ดี (Jonasson, 1993)

โดยสรุปการนำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอนทางไกล หรือ e-learning หรือ online learning นั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในกระบวนการเรียนที่นำไปสู่อย่างแท้จริง ไม่ใช่ใช้เพื่อเป็นช่องทางส่งเนื้อหา หรือเป็นสื่อเสริมอย่างที่ปรากฏอยู่

ประเด็นที่ 4 กระบวนการออกแบบและสร้างรายวิชา

จากประเด็น (Themes) ที่ปรากฏออกมาจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย (วลัยวัชร รอดชมภู, 2558) ปรากฏว่าเป็นประเด็นย่อยดังต่อไปนี้ (1) ลักษณะการทำงานของผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบและสร้างรายวิชา e-learning (2) ลักษณะวิชาหรือเนื้อหาที่ทำ e-learning (3) ลักษณะกิจกรรม (4) การออกแบบกิจกรรม (5) ทางออกของการจัดการเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอน e-learning (6) ความต้องการการฝึกอบรมการออกแบบและสร้างรายวิชา พร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (7) ออกแบบกิจกรรมการเรียนอย่างมีส่วนร่วม (8) การสร้างทีมงาน ทั้งหมดมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการทำงานของผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบและสร้างรายวิชา e-learning การออกแบบและสร้างรายวิชาต้องทำเป็นทีม (course team)

2. ลักษณะวิชาหรือเนื้อหาที่ทำ e-learning ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย พิจารณาว่าเนื้อหาของรายวิชาที่จะนำมาทำ e-learning ขึ้นอยู่กับ ธรรมชาติและลักษณะของเนื้อหาว่าเอื้ออำนวยต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

3. ลักษณะกิจกรรม การออกแบบและการสร้างรายวิชาสำหรับ e-learning หรือ Online Learning ควรจะออกแบบภายใต้กรอบที่มหาวิทยาลัยกำหนดออกมา หรืออาจจะเป็นผลมาจากการวิจัย

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลผ่านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นเรื่องทำท่ายอย่างยิ่งสำหรับนักการศึกษา (Bennett, Agostinho, Lockyer & Harper, 2009) ทั้งนี้การออกแบบดังกล่าวจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั่นเอง (วลัยวัชร รอดชมภู, 2558)

จากประเด็นปัญหาเชิงลึก ทั้ง 4 ประเด็น ที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในข้างต้นประกอบกับประสบการณ์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและสร้างรายวิชาสำหรับการเรียนการสอน e-learning การทำงานจะอยู่ในลักษณะ Course Team ออกแบบภายใต้กรอบทฤษฎีที่ได้กล่าวมาข้างต้นและมีการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หากจะมีเพียงบางชุดวิชาแนวทางปฏิบัติ การออกแบบและสร้างรายวิชาไม่ได้มีการประชุม หรือนัดหมายที่จะออกแบบและสร้างรายวิชาเลย e-learning อาจจะเป็นเพียงช่องทางในการเข้าถึงสื่อประกอบเท่านั้น ไม่ได้มีกิจกรรมหรือการปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวทางปฏิบัติในการออกแบบและสร้างรายวิชานั้นจะมีหลากหลายรูปแบบ

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้กำหนดให้มีการเปิดการเรียนการสอนหลากหลายสาขาวิชา และวิชาด้านการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ก็เป็นวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในสาขาวิชานิติศาสตร์และสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และสาขาวิชานิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอื่นๆในประเทศไทยมีรายวิชานี้อยู่ ซึ่งรายวิชานี้มีความสำคัญต่อสังคมอย่างยิ่ง เนื่องจากรายวิชานี้มีลักษณะเป็นสื่อภาพและเสียง หรือที่เรียกกันว่ารายการวิทยุโทรทัศน์ความสำคัญของสื่อลักษณะนี้มีผลต่อการรับรู้ของผู้ชม เนื้อหาภายในสื่อสามารถสะท้อนเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมได้ และในอดีตที่ผ่านมาสื่อภาพและเสียงจะเผยแพร่ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์ โดยในอดีตสื่อโทรทัศน์เป็นปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวที่ขาดไม่ได้ และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปได้กว้างไกลครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่ขณะนี้ในสังคมยุคปัจจุบันนี้เข้าสู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล การรับชมสื่อประเภทนี้ไม่เพียงแต่รับชมจากรายการโทรทัศน์จากเครื่องรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันสามารถรับชมจากคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น โดยอาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ก้าวไกล รับชมได้ทุกที่ ทุกเวลาและรับชมย้อนหลังได้ เป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึง แต่เนื้อหารายการในสื่อภาพและเสียงหรือที่รู้จักกันในคำว่ารายการโทรทัศน์ไม่ว่าปัจจุบันก็ยังคงเดิม เปลี่ยนแปลงเพียงแค่พฤติกรรมช่องทางการรับสื่อเท่านั้น ดังนั้นประเภทของรายการโทรทัศน์ที่ใช้และเห็นได้ทั่วไปในหลายประเทศจะอยู่ในลักษณะบริการสังคม ละครแมกกาซีนทางอากาศ ทอล์คโชว์ สัมภาษณ์ แล้วแทรกด้วยภาพ แอนิเมชัน ดนตรี ตลอดจนข่าว สารคดี ประเด็น และเรื่องราวที่น่าสนใจจะครอบคลุมหลากหลายเนื้อหาวิชา ดังเช่น การแพทย์ การเกษตร วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมการศึกษา เป็นต้นและสื่อประเภทนี้ส่งผลต่อความเชื่อ ค่านิยม เจตคติของผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็น

สื่อที่สามารถเห็นภาพเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเป็นต้นแบบให้กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติและใช้เป็นต้นแบบการเรียนการสอนทางไกลให้กับมหาวิทยาลัยอื่นได้อีกด้วย

ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ โดยผู้วิจัยเล็งเห็นประการหนึ่งที่สำคัญของการเรียนการสอนของรายวิชานี้เนื่องจากรายวิชานี้เป็นรายวิชาที่ต้องให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะของการทำงาน โดยเดิมจากข้อมูลของลักษณะการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชานิเทศศาสตร์และสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา รายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งแนวทางการเรียนการสอนการผลิตรายการโทรทัศน์ ยังอยู่ในลักษณะการเรียนการสอนทางไกล กล่าวคือ นักศึกษาเรียนรู้และศึกษาจากเอกสารการสอน ก่อนจะเข้ารับการศึกษาปฏิบัติในระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นที่มหาวิทยาลัยกำหนด จึงถือว่าเป็นปัญหาหนึ่งเนื่องจากการฝึกปฏิบัติค่อนข้างสั้นอาจจะไม่เกิดทักษะการทำงานได้อย่างเต็มที่นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่นที่มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยปิดโดยการสอนเน้นแบบเผชิญหน้า ผู้สอนจะพบนักศึกษาเพียงในห้องเรียนต่อ 1 คาบของสัปดาห์ก็อาจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากมีการพัฒนาออกแบบกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ของวิชานี้ ผู้เรียนสามารถเข้ามาทบทวนเนื้อหาวิชาได้อย่างสม่ำเสมอจากข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เอกสารประกอบการเรียนรู้ คลิป VDO ขั้นตอนการเรียนตามลำดับขั้นและการประเมินที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ของการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน และอย่างไรก็ตามในโลกการเรียนรู้ปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนทางไกลได้มีวิวัฒนาการไปอย่างไม่หยุดยั้งด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยี ตลอดจนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการวิจัยด้านการพัฒนาเรียนการสอนการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีโดยใช้กรอบทฤษฎีที่กล่าวมาและใช้เทคโนโลยีบูรณาการการเรียนรู้ เพื่อออกแบบพัฒนาวิธีการเรียนออนไลน์ และรายวิชานี้เป็นรายวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ จึงเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สมควรจะได้รับการวิจัยเพื่อให้เห็นถึง ข้อดี ข้อเสียในการเรียนการสอนลักษณะนี้ สำหรับรายวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้รับจะสามารถใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับรายวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติได้ในอนาคตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติและสามารถไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการเรียนในลักษณะนี้ให้กับมหาวิทยาลัยอื่นได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา วิจัย เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิต รายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ Research and Development เป็นกรอบและแนวทางการวิจัย เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้ได้มากที่สุดและเป็นต้นแบบให้กับมหาวิทยาลัยอื่นอีกด้วย เนื่องจากการสร้างองค์ความรู้ในยุคปัจจุบันสามารถทำได้เป็นอย่างดีผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาและผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การสร้างปฏิสัมพันธ์จากการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเรียนรู้ได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการเรียนการสอนควรจะเป็นกรอบทฤษฎีที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแนวคิดของผู้เรียนให้คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น การวิจัย ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน e-learning หรือ online Learning ได้มีรูปแบบ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ จุดอ่อนและจุดแข็งในกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และทักษะทางการเรียนรู้ของกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำถามการวิจัย

1. การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีเรียนรู้แบบผสมผสาน ควรประกอบด้วยองค์ประกอบ อะไรบ้าง
2. การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ด้านประชากร

นักศึกษาผู้ใหญ่และมีความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ วิทยาลัยฝึกหัดครู สาขา คอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 137 คน

ด้านเนื้อหา

การวิจัยในการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. **Pre-production** เป็นขั้นตอนที่เริ่มจากการกำหนดแนวคิด ของการวางแผนและเตรียมการงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เป็นการอภิปราย พูดคุยรายละเอียดและกำหนดประเด็น ตลอดจนแนวคิดของการผลิตรายการโทรทัศน์ในเบื้องต้น ก่อนจะทำจะทำการดำเนินการด้านการถ่ายทำ เช่น รูปแบบในการผลิตหรือถ่ายทำว่าผลิตใน studio หรือ outdoor shooting รายละเอียดที่จะปรากฏในแต่ละโครงสร้างของรายการ การค้นคว้าข้อมูลที่จะทำให้รายการที่ผลิตมีคุณค่าและน่าเชื่อถือ ตลอดจนการเตรียม story board และ shooting script

1.1 Idea การกำหนดแนวคิดในเบื้องต้นที่ส่วนใหญ่จะเริ่มที่ผู้กำกับ (Director) ผู้ช่วยในการผลิต (Production Assistant) และ หรือ ผู้เขียนบท (Scriptwriter) ขั้นตอนนี้อาจจะรวมถึงการกำหนดดนตรีที่จะใช้ในรายการ สำหรับแนวคิดหรือเรื่อง หรือประเด็นที่จะนำมาผลิตรายการนั้นอาจจะได้มาจากการอ่าน จากประเด็นที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ และแม้แต่ภาพหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น เมื่อได้แนวคิดหรือเรื่องที่จะทำ ก็ทำให้ทีมงานสามารถที่จะดำเนินการในกระบวนการต่อไปโดยการนำเสนอเป็นเรื่องราว (Story) ประเด็น และเนื้อหา

1.2 Story สำหรับองค์ประกอบในการพิจารณาในการกำหนดเรื่องจะประกอบไปด้วย

- เป้าหมายและวัตถุประสงค์
- การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
- งบประมาณ
- ข้อจำกัดที่ต้องคำนึงถึง

1.3 การจัดทำบท

- โครงร่าง (Synopsis)
- Storyboard
- Script

1.4 กำหนดวัสดุรายการ

2.Production เป็นขั้นตอนในการเริ่มการถ่ายทำจริง ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่คนส่วนมากมักจะนึกถึง หากพูดถึงการผลิตรายการโทรทัศน์ และมักจะนึกถึงแนวคิดของการถ่ายภาพที่เป็นภาพหลักส่วนใหญ่ของรายการ อย่างไรก็ตามภาพบางภาพอาจจำเป็นต้องไปถ่ายเพิ่มเติมในช่วงที่ทำ Post production

3.Post-production เป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างจะใช้เวลามากในการ

- ตัดต่อ ที่จำเป็นต้องเลือกภาพให้สอดคล้องกับโครงสร้างรายการ
- ใส่เสียงบรรยาย
- Mix เสียง
- Sound Effect,
- Soundtrack,
- Graphic
- And Music
- ปรับปรุงคุณภาพสี
- ใส่ Special Effects
- ถ่ายเพิ่มเติมสำหรับฉากที่จำเป็น
- ทำเทปต้นฉบับ

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในการออกแบบและพัฒนารายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีออนไลน์สำหรับผู้เข้ารับการอบรมการเรียนทางไกล ครั้งนี้ เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เชิงลึกสถานภาพการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน e-learning ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (วลัยวัชร ชัยบุตรและพัชรา อิงคนินันท์, 2558) และ การวิเคราะห์เชิงลึกของกระบวนการเรียนการสอน e-learning นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (พิสิษฐ์ แนวประเสริฐ และวลัยวัชร ชัยบุตร, 2558) ผู้วิจัยเลือกใช้ Research and Development ที่ผู้วิจัยมองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นหลักและมหาวิทยาลัยอื่น ที่เป็นผลมาจากการวิจัยและมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงวิธีการและกระบวนการเรียนออนไลน์ด้วยวิธีการที่เกี่ยวข้องกับทางวิชาชีพของตนเพื่อปรับปรุงสภาพปัญหาที่ปรากฏที่เป็นผลจากการวิจัยทั้งสองเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นการวิจัยและทดลองเพื่อหาแนวทางปฏิบัติเพื่อเอื้ออำนวยและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ออนไลน์ในครั้งนี้ จึงเป็นการวิจัยสืบเนื่องเพื่อหาแนวทางหรือกรอบในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด และการปฏิบัติผ่านเทคโนโลยีนั่นเอง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2 ตัวแปรตาม ได้แก่

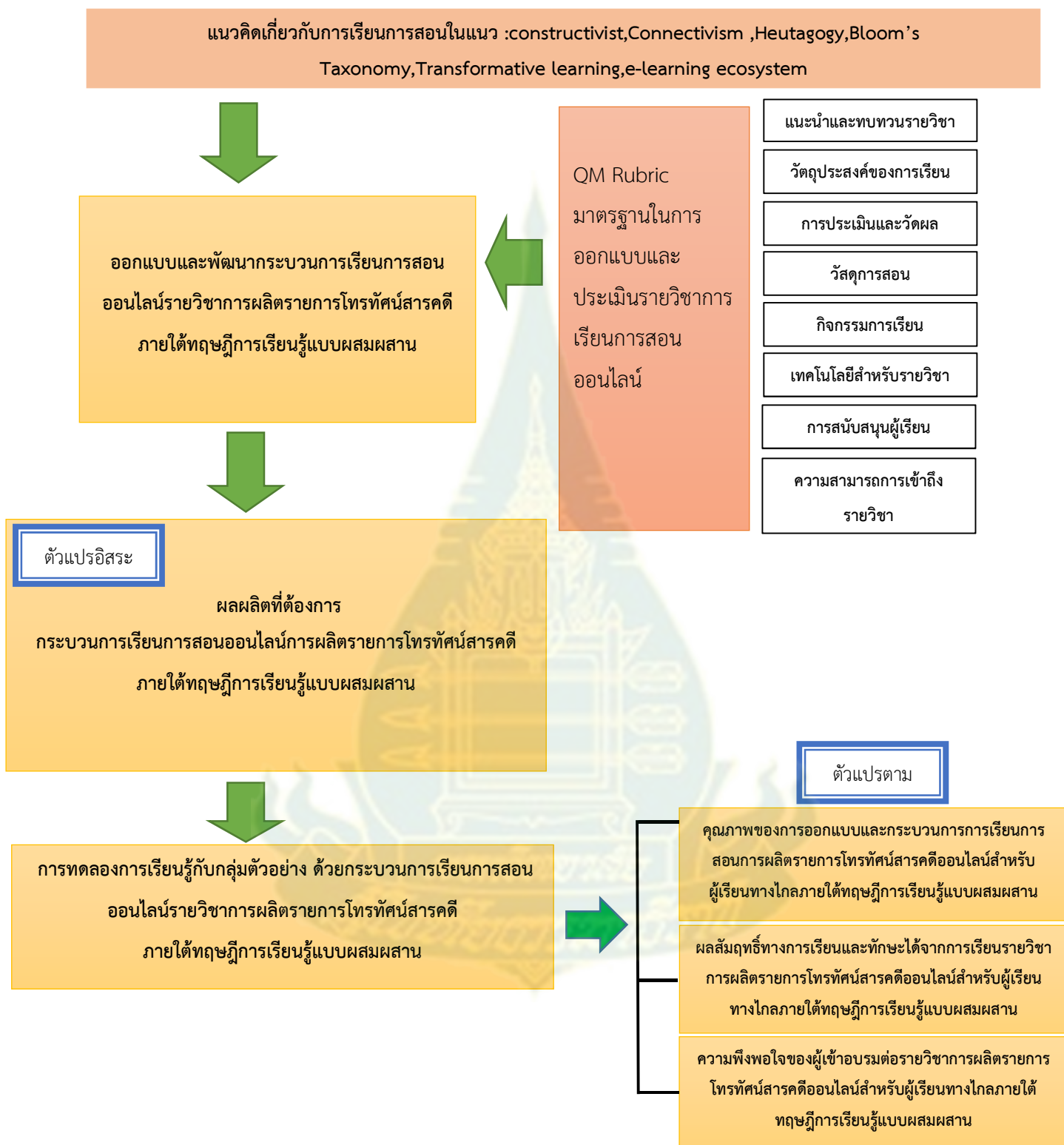
2.1 คุณภาพของการออกแบบและกระบวนการการเรียนการสอนการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีออนไลน์สำหรับผู้เรียนทางไกลภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะได้จากการเรียนรายวิชาการการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีออนไลน์สำหรับผู้เรียนทางไกลภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อรายวิชาการการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีออนไลน์สำหรับผู้เรียนทางไกลภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

กรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ภายใต้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสานคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. การออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ภายใต้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง ขั้นตอนการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เรื่อง การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีออนไลน์ โดยใช้วิธีเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ที่หลากหลายทฤษฎี

2.ทฤษฎีการเรียนรู้ผสมผสาน หมายถึง ทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานในการออกแบบพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในแนว constructivist ,Connectivism, Heutagogy,Bloom's Taxonomy, Transformative learning, e-learning ecosystem

3.การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนที่สะดวก โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้สอน

4.การเรียนออนไลน์แบบผสมผสาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชาการผลิต รายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีผสมผสานที่ผู้พัฒนาออกแบบให้กับผู้เรียนเรียนรู้โดยเฉพาะ และผู้เรียนต้องศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลออนไลน์อื่นๆบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสามารถนำความรู้มาบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกัน

5. นักศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง บุคคลที่เต็มใจเข้ารับการเรียนรู้แบบไม่เผชิญหน้าโดยใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อให้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และต้องมีความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ

6.Quality Matters หรือ QM Rubric หมายถึง มาตรฐานในการออกแบบและประเมินรายวิชาการเรียน การสอนออนไลน์ ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) แนะนำและทบทวนรายวิชา 2) วัตถุประสงค์ของการเรียน 3) การประเมินและการวัดผล 4) วัสดุการสอน 5) กิจกรรมการเรียนและการปฏิสัมพันธ์ 6) เทคโนโลยีสำหรับรายวิชา 7) การสนับสนุนผู้เรียน 8) ความสามารถการเข้าถึงรายวิชาและความสามารถในการใช้

7.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้อบรมที่เกิดจากการเรียนรู้เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ โดยวัดจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบประเมินผลความรู้ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จากการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

8.ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ได้แก่ การวางแผนงานการผลิต การเตรียมการ การผลิตและการประเมิน เป็นต้น

9.ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดี ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1.ได้วิธีการการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์การผลิตรายการโทรทัศน์สารคดีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3.แนวทางการออกแบบและสร้างรายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์จากงานวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นกรอบในการออกแบบและสร้างรายวิชาออนไลน์ สำหรับรายวิชาอื่นๆ ทั้งภายในมหาวิทยาลัยหรือนอกมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

